

Nagy Szent Atanáz atyánk Markellinoszhoz intézett leveléből a zsoltárok értelmezéséről

Fiacskám, az egész Szentírásunk, tehát mind az Ó-, mind az Újszövetség, Istentől sugallt és hasznos a tanításra, amint írva van, a Zsoltárok könyve viszont meggyőződéses figyelmet igényel azoktól, akik figyelmesen hallgatják. Minden egyes (bibliai) könyv kifejt ugyanis és élénk tár valamilyen sajátos tanítást. Mózes öt könyve például a világ keletkezését és a pátriárkák cselekedeteit, majd pedig Izraelnek Egyiptomból való kivonulását és a Törvény kihirdetését mutatja be. A következő három könyv a Föld felosztását, a bírák cselekedeteit, majd pedig Dávid családfáját. A királyok könyve és a Krónikák a királyok vállalkozásait, Ezdrás könyve a népnek a (babiloni) fogságból való szabadulását s a templom és a város újjáépítését, a próféták a Megváltó eljövételére vonatkozó jövendöléseket hirdetik meg, föllevenítik a parancsolatokat, szemrehányást tesznek a törvénysértőknek, és jövendöléseket hirdetnek a (pogány) népekről. A Zsoltárok könyve viszont mint valamiféle paradicsomkert foglalja magában dallamos énekbe mindezeket, és saját üzenetét zsoltár formában juttatja kifejezésre.

Például a Teremtés könyvének tartalmát énekli meg a 18. (a héber és magyar kiadások szerint: 19.) zsoltár: „Az eget beszélik Isten dicsőségét, és az ő kezei alkotmányát hirdeti az égboltozat” és a 23. zsoltár: „Az Úré a föld és annak teljessége, a földkerekség, és mindnyájan, kik benne laknak. Mert ő alapította azt tengerek fölé”. A Kivonulás, a Számok könyve és a Második Törvénykönyv eseményeit énekli meg 77. és hasonlóképpen a 113. zsoltárban igen szépen: „Midőn Izrael kivonult Egyiptomból, Jákob háza az idegen nép közül, Júdea lett szent országa, Izrael a birodalma”. Ugyanezek az események kerülnek sorra a 104. zsoltárban is: „Elküldé Mózeszt, az ő szolgáját, Aront, akit kiválasztott. Beléjük helyezte jeleinek és csodáinak ígeit Kám földjén.”...

A próféták jövendöléseire szinte minden zsoltárban található utalás. Arról, hogy a Megváltó eljön, és hogy maga Isten az, aki nálunk fog tartózkodni, a 49. zsoltárban így szól: „Az Isten nyilván jó, a mi Istenünk, ő nem hallgat”, a 117. zsoltárban pedig: „Áldott, ki az Úr nevében jó, áldunk titeket az Úr házából. Isten az Úr és megjelent nekünk”...

A Zsoltároskönyv azt is tudatosítja, hogy aki eljövendő, az maga a fölkent Krisztus (Messiás), sőt kifejezetten erről szól a 44. zsoltárban: „A te trónod, Isten, örökkön örökké áll, királyi jogarod igazság pálcája. Szeretted az igazságot és gyűlölted a gonosztságot, azért kent föl téged Isten, a te Istened vigasság olajával társaid fölé”. S hogy senki se hihesse azt, hogy csak látszatként jön el, a 86. zsoltár már arra is utal, hogy Ő emberré lesz, s hogy éppen Ő ez, aki által mindenek lettek: „Sionról azt mondják majd: Anya lett, és ember született benne, és maga a Fölséges vetette meg alapjait.” Éppen ezért, mivel már tudott arról is, hogy Ő Szűztől fog születni, ezt sem hallgatta el, hanem tüstént valamiféle jelét adta ennek is a 44. zsoltárban; „Halljad, leányzó, és lássad, és hajtsd ide füledet, felejtsd el népedet és atyád házat! A király kívánja szépségedet”. Ez a mondat újra csak ahhoz hasonló hangvételű, amelyet Gábiel mondott el: „Üdvözlégy, kegyelemmel teljes, az Úr van teveled!” (Lk 1,28). S miután [Messiás = Fölkent] Krisztusnak nevezte Őt, tüstént rámutat arra is, hogy emberileg a Szűztől született, mégpedig a következő szóval: „Halljad, leányzó!” Gábiel néven szólította Máriát, noha ez tőle születésére nézve idegen tőle, de Dávid nyilván joggal nevezte őt leányának, mert ugyanabból a törzsből származik.

Ahol aztán [a Zsoltároskönyvben] arról van szó, hogy Ő emberré lesz, a zsoltáros azt is következetesen megmutatja, hogy testileg szenvedésnek lesz alávetve. A 2. zsoltárban pl. a zsidók összeesküvését előre látván így énekel: „Miért háborodtak fel a pogányok, s miért terveztek a népek hiúságokat? Föllállnak a föld királyai, a fejedelmek egybegyűlnek az Úr ellen és az ő Fölkentje ellen”. **A 21. zsoltárban pedig magának az Üdvözítőnek ajkára adva teszi ismertté halálának módját: „A halál porába vetettél le engem. Mert sok kutya vett körül engem, a gonoszok gyülekezete bekerített engem. Átlyuggatták kezeimet és lábaimat,**

megszámlálták minden csontomat. Ők pedig néztek és szemlélték engem, elosztották maguk közt ruháimat, és köntösömre sorsot vetettek”. Az, hogy *átlyuggatták kezeimet és lábaimat*, mi mást fejezhet ki, mint a keresztre feszítést? S miután minderről értesített a zsoltáros, hozzáteszi azt is, hogy nem önmagáért, hanem érettünk szenvedni ezeket az Úr. A 87. zsoltárban újra csak az Ő ajkára adja: „Rám nehezült a te haragod”, a 68. zsoltárban pedig: „amit nem raboltam el, meg kell fizetnem”. Hiszen Ő nem vétkesként halt meg, hanem érettünk szenvedett, és az engedetlenségünkért bennünket megillető haragot vette magára, ahogyan már Izaiás próféta által megmondotta: „**A mi betegségeinket viselte**”(53,4), és ahogyan a 137. zsoltárban mondja: „az Úr megfizet érettem”. ...

Éppen ezért a Zsoltároskönyv arról is szól, hogy Ő testileg fölmege a mennybe, hiszen a 23. zsoltár így hangzik: „Emeljétek föl, fejedelmek, a ti kapuitokat, emelkedjétek föl, örök ajtók, hogy bemenjen a dicsőség királya!” A 46. zsoltár pedig: „Fölment az Isten örvendezéssel, az Úr harsonaszóval”...

Ebből a könyvből értesülhetünk a [pogány] nemzetek meghívásáról többfelé is, főként a 46. zsoltárban: „Minden nemzetek, tapsoljatok kézzel, örvendeztetek az Úrnak vigasság szavával!”; valamint a 71. zsoltárban: „Leborulnak le előtte az etiópok, és ellenségei a földet csókolják előtte. Tartzisz és a szigetek királyai ajándékokat mutatnak be, Arábia és Szába királyai ajándékokkal járulnak elé, és imádni fogja őt a föld minden királya, minden nemzet szolgáljon neki!”. Erről éneklünk a zsoltároknak, s ezt persze a többi könyv is előre meghirdeti.

[Az öreg szerzetes] egyébként kifejezésre juttatta, hogy tisztában van azzal, hogy a Szentírás minden könyvében ugyanígy megvan az Üdvözítő művének meghirdetése, ami egyébként minden egyes könyvnek közös témája, s ez az összhang a Szentlélek műve. ... Mert egy és ugyanaz a Szentlélek, és ő oszt szét minden kegyelmi adományt, noha maga természeténél fogva oszthatatlan. Ezért hát teljesen jelen van mindegyikben, s ugyanakkor a Lélek kinek-kinek a szolgálata mértékében különböző módon nyilvánul meg és osztja adományait, s a Lélek jóvoltából mindegyik [könyv] a szüksége szerint osztja az ígét. ... Minden könyvben megtaláljuk a Szentléleknek ezt a közös kegyelmét: ugyanígy megtalálható az minden egyes könyvben, s mindegyikben, pontosan úgy, ahogyan szükséges, és ahogy a Szentlélek akarja. Az pedig, hogy ilyen „szükségmegoldásból” hol van több és hol kevesebb, nem tesz semmit, mert mindegyik a saját feladatát fejt ki és teljesíti.